

GIỚI THIỆU ĐỀ TÀI KHOA HỌC

ĐỔI MỚI MÔ HÌNH TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG CHỐNG BUÔN LẬU CỦA HẢI QUAN VIỆT NAM

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: ThS. NGUYỄN HÙNG ANH

Đề tài khoa học cấp Bộ

Cơ quan chủ trì: Tổng cục Hải quan

Thời gian nghiên cứu: Năm 2023-2024

Buôn lậu, vận chuyển trái phép hàng hóa qua biên giới là một hiện tượng xã hội không chỉ có ở Việt Nam mà còn tồn tại ở tất cả các nước trên thế giới, kể cả các nước có nền kinh tế phát triển. Bởi vì, mục tiêu của nhà kinh doanh là tối đa hóa lợi nhuận, do vậy, một số đối tượng luôn tìm mọi cách trốn tránh sự kiểm soát của nhà nước, trốn thuế xuất, nhập khẩu để giảm chi phí, tăng lợi nhuận.

Hải quan Việt Nam là cơ quan quản lý nhà nước có nhiệm vụ kiểm tra, giám sát, kiểm soát về hải quan đối với hàng hóa xuất, nhập khẩu, phương tiện vận tải xuất, nhập cảnh, quá cảnh Việt Nam; phòng, chống buôn lậu, vận chuyển trái phép hàng hóa qua biên giới; tổ chức thực hiện pháp luật về thuế đối với hàng hóa xuất, nhập khẩu; kiến nghị chủ trương, biện pháp quản lý nhà nước về hải quan đối với hoạt động xuất, nhập khẩu, xuất, nhập cảnh, quá cảnh và chính sách thuế đối với hàng hóa xuất, nhập khẩu.

Thực tiễn công tác cho thấy, có nhiều vụ việc buôn lậu, vận chuyển trái phép hàng hóa qua biên giới có tính chất phức tạp, liên quan đến nhiều địa bàn, đơn vị đòi hỏi phải ngăn chặn, xử lý kịp thời, nhanh chóng. Tuy nhiên, mô hình tổ chức hoạt động của lực lượng chống buôn lậu của hải quan Việt Nam hiện nay chưa đảm bảo thực hiện triệt để nguyên tắc “tập trung, thống nhất”. Việc phân công trách nhiệm, công tác chỉ đạo, điều hành theo mô hình hiện nay còn nhiều hạn chế, vẫn còn mang tính chất “cát cứ”, làm ảnh hưởng đến hoạt động chống buôn lậu. Bên cạnh đó, hoạt động thương mại điện tử phát triển mạnh mẽ cùng với những mặt tích cực cũng đang làm phát sinh nhiều rủi ro, tiềm ẩn nhiều nguy cơ để các đối tượng lợi dụng thực hiện hoạt động buôn lậu.

Từ những vấn đề trên, đề tài *Đổi mới mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của hải quan Việt Nam* tập trung nghiên cứu, làm rõ một số nội dung sau:

Chương 1 nghiên cứu một số vấn đề lý luận về mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của cơ quan hải quan: Làm rõ một số vấn đề cơ bản về đổi mới mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu, xác định nội hàm của buôn lậu; xác định vị trí, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của cơ quan hải quan trong hoạt động chống buôn lậu. Đặc biệt, đề tài tập trung nghiên cứu mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của cơ quan hải quan ở một số nước trên thế giới như: Indonesia, Philippines, Trung Quốc, từ đó rút ra những bài học kinh nghiệm mang tính chất định hướng về cơ cấu tổ chức, cách thức xây dựng, vận hành,

thẩm quyền, địa bàn... khi xây dựng mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của cơ quan hải quan. Trong đó, đề tài chú trọng nghiên cứu chuyên sâu cách thức chuyển đổi mô hình từ cơ quan chống buôn lậu thông thường của lực lượng hải quan Trung Quốc sang cơ quan chuyên trách duy nhất của quốc gia về hoạt động chống buôn lậu và các điều kiện bảo đảm để cơ quan hải quan có thể thực hiện trên thực tế.

Chương 2 nghiên cứu tình hình buôn lậu, gian lận thương mại trong lĩnh vực hải quan; thực trạng pháp luật điều chỉnh mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của hải quan Việt Nam; thực trạng cơ cấu tổ chức, nguồn nhân lực và điều kiện bảo đảm cho lực lượng chống buôn lậu của hải quan Việt Nam; mối quan hệ giữa lực lượng kiểm soát hải quan với các lực lượng khác trong công tác chống buôn lậu, gồm: Cơ quan công an, bộ đội biên phòng, viện kiểm sát nhân dân, các cơ quan hữu quan khác và hợp tác quốc tế. Đặc biệt, nhóm nghiên cứu đã tập trung đánh giá những kết quả đạt được, đi sâu phân tích những tồn tại, hạn chế của mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu hiện hành đã và đang ảnh hưởng đến hiệu quả công tác chống buôn lậu, đồng thời chỉ ra những nguyên nhân chủ quan, khách quan của những tồn tại, hạn chế này.

Chương 3 phân tích bối cảnh trong nước và quốc tế tác động đến yêu cầu đổi mới mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của hải quan Việt Nam; đưa ra quan điểm và định hướng đổi mới mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của cơ quan hải quan; đề xuất một số kiến nghị về đổi mới mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của hải quan Việt Nam.

Theo nhóm nghiên cứu, tình hình buôn lậu, vận chuyển trái phép hàng hóa qua biên giới ở nước ta trong thời gian qua diễn biến phức tạp, có xu hướng gia tăng. Các đối tượng buôn lậu sử dụng nhiều phương thức, thủ đoạn tinh vi, lợi dụng chính sách tạo thuận lợi thương mại và những sơ hở trong cơ chế, chính sách để thực hiện hoạt động buôn lậu. Để nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống buôn lậu, vận chuyển trái phép hàng hóa qua biên giới cần đổi mới mô hình tổ chức hoạt động chống buôn lậu của hải quan Việt Nam và tập trung giải quyết một số vấn đề sau:

Thứ nhất, cần nhận thức đúng và đầy đủ về vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ của hải quan Việt Nam trong công tác chống buôn lậu.

Thứ hai, hoàn thiện các quy định về thẩm quyền và các biện pháp đảm bảo cho hải quan Việt Nam thực thi nhiệm vụ kiểm soát biên giới.

Thứ ba, đơn vị chuyên trách thực hiện công tác chống buôn lậu phải là lực lượng “tinh nhuệ” của ngành hải quan Việt Nam và của đất nước trong hoạt động chống buôn lậu. Trong công tác tổ chức bộ máy, bố trí, sử dụng cán bộ phải đảm bảo nguyên tắc “tập trung, thống nhất” trong quá trình thực hiện nhiệm vụ.

Thứ tư, hoàn thiện cơ chế bảo đảm cho hải quan Việt Nam hoạt động hiệu quả (bố trí, trang bị công cụ, trang thiết bị, điều kiện đảm bảo; sự hỗ trợ, phối hợp của các cơ quan, lực lượng khác) ■

HẢI NAM giới thiệu